

Risici ved selvvalg af lægemidler (lovforslag L38)

Lovforslag L38 vil tillade, at medicin står frit fremme på hylderne i supermarkeder, kiosker og på tankstationer. Debatten om lovforslaget kan give det indtryk, at selvvalg er uproblematisk, henset til erfaringer fra Norge og Sverige. En gennemgang af fakta viser imidlertid, at selvvalg af lægemidler er behæftet med en række risici:

- Selvvalg kan føre til mersalg af lægemidler
- Selvvalg kan skade patientsikkerheden og reducere rådgivningen
- Selvvalg øger reklamens magt og understøtter dyrere mærkevarer
- Selvvalg styrker næppe diskretionen

Selvvalg kan føre til mersalg af lægemidler

- Det er velkendt i detailhandlen, at varers fremtrædende placering øger salget.
- En norsk evaluering udført af ECON for det norske sundhedsministerium i 2004 konkluderede, at "selvvalg sandsynligvis virker salgsfremmende."
- Registreringsnævnet konkluderede i 2012: "*Der synes således udelukkende at være salgsfremmende overvejelser, der ville kunne argumentere for selvbetjening.*" "*Det må forudses, at selvvalg vil lede til impuls køb og dermed et unødigt højere forbrug af lægemidler med fare for både misbrug og forgiftning.*"
- Lovforslagets bemærkninger om, at det totale norske salg af receptfrie lægemidler gik ned med 3,6 % fra 2013 til 2014 er ikke dækkende for at belyse selvvalg.
- Norske tal viser, at detailhandlens salg af de tre mest solgte lægemidler, der fra 2011 måtte placeres i selvvalg i detailhandlen, er tredoblet fra 2010 til 2015. Det samlede salg (inkl. apotekernes) af disse lægemidler steg med 28 procent.
- I Sverige er det samlede salg af håndkøbslægemidler (inkl. apotekernes) steget med 42 procent fra 2008 til 2015.

Selvvalg kan skade patientsikkerheden og reducere rådgivningen

- Hverken norske eller svenske myndigheder har foretaget nogen systematisk undersøgelse af konsekvenserne af at tillade selvvalg af lægemidler.
- I Sverige har Läkemedelsverket med virkning fra 1. november 2015 trukket salget af paracetamoltabletter tilbage fra den svenske detailhandel med henvisning til en stigning i antallet af forgiftningstilfælde og selvmordsforsøg med paracetamol, efter at det i 2009 var blevet frigivet til salg med selvvalg i detailhandlen.
- I Danmark og Tyskland, der ikke tillader selvvalg af lægemidler, viser undersøgelser, at hver femte håndkøbskunde efterspørger et forkert produkt, ikke bruger medicinen rigtigt eller har andre problemer med at anvende medicinen.
- Efter forslaget må danske butikker gerne blande medicin med slik og andre varer – modsat de norske og svenske regler om klar adskillelse fra andre varer.
- Både i Norge og Sverige sælges en større andel af håndkøbslægemidlerne uden rådgivning i detailhandlen, efter at detailhandlen fik adgang til at sælge lægemidler i selvvalg i henholdsvis 2011 og 2009.
- En række liberaliserede lægemidler har risiko for problematisk overforbrug.
- Over halvdelen af dem, der bruger nikotinprodukter i Danmark, bruger midlerne markant længere end anbefalet. Hver fjerde mener selv, de er afhængige.
- Det øgede salg af næsespray mod forkølelse har fået flere danske øre-, næse-, halslæger til at advare mod overdreven langvarig brug, der skader slimhinderne.

Selvvalg øger reklamens magt og understøtter dyrere mærkevarer

- Det anføres i lovforslagets bemærkninger, at selvvalg sikrer, at forbrugerne kan sammenligne forskellige produkters anvendelsesområde og priser.
- I Lægemiddelstyrelsens rapport blev det nævnt, at det inden indførelsen af selvvalg i detailhandlen i Norge var lægemiddelmyndighedernes opfattelse, at ordningen med lægemidler bag disk i høj grad favoriserede mærkevarerne, hvilket indebærer mindre konkurrence og højere priser.
- Efterfølgende viser det sig dog ifølge Norges Folkehelseinstituttet (2016):
"Dagligvarekjedene har bare i begrenset omfang valgt å utvide sitt sortiment. Salget av andre legemidler enn kjente merkevarer er begrenset."
- I Danmark sælger detailhandlen primært de mærkevarer, der er kendt fra reklamerne. Apotekerne fører et større sortiment og tilbyder kunderne en billig kopi.
- Selvvalg giver ikke kunderne udvidet mulighed for at sammenligne produkter og priser, medmindre der stilles specifikt krav om, at samtlige relevante lægemidler udstilles i publikumsrummet.

Selvvalg styrker næppe diskretionen

- Selvvalg er ikke egnet til at løse diskretionsspørgsmål. Diskretion på apoteket skal sikres via en hensigtsmæssig indretning og adfærd på apoteket. Derudover kan kunderne diskret orientere sig i udvalget af lægemidler via apotekernes, myndighedernes og Lægemiddelindustriens sider om medicin på internettet.
- Hvis kunden skal kunne finde rundt i en selvvalgsafdeling, er det nødvendigt med en tydelig skiltning. Det vil derfor blive synligt for andre kunder, hvilke kategorier af lægemidler, de forskellige kunder studerer.
- Det styrker næppe diskretionen i detailhandlen, hvis kunden, der selv har taget et lægemiddel ned af hylderne, efterfølgende skal lægge pakken på kassebåndet.